

Índex de contingut

Índex de figures	5
Índex de taules	6
Gràcies	8
Resum	10
Resumen	10
Abstract	11
Presentació	12
Sobre l'autoria, interès en la recerca i motivació.....	12
Qui escriu aquesta tesi?.....	12
Sobre l'autoria	13
Per què aquesta tesi?.....	14
Presentació de la investigació	16
Estructura del document	19
Consideracions inicials	21
La problematització i complexització del gènere	21
Processos de canvi organitzacional feminista o COPEG.....	22
Sostenibilitat de la vida	23
Economia Solidària	24
Transformació organitzacional feminista	24
Organitzacions habitables	24
Les referències bibliogràfiques	25
País Valencià i Euskadi	25
Ús del llenguatge en aquest text.....	25
Capítol 1. Economia i feminismes	29
1.1 L'Economia Feminista	29
1.1.1 Breu recorregut històric	30
1.1.2 Els corrents d'Economia Feminista	32
1.1.3 El conflicte capital-vida (allò que ens mou).....	40
1.1.4 La sostenibilitat de la vida en el centre (la brúixola, allò que ens organitza) 45	
1.1.5 Les propostes i pràctiques d'economia feminista	48
1.2 Els feminismes en l'Economia Solidària.....	52
1.2.1 L'Economia Social i Solidària	52
1.2.2 Aportacions feministes a l'ESS.....	59
Capítol 2. Gènere en les organitzacions	68
2.1 Teories Feministes de l'organització (TFO).....	68

2.1.1 Gènere en les organitzacions. <i>Gender in organizations</i>	69
2.1.2 Règims de desigualtat i organitzacions generitzades.....	70
2.1.3 Influències i evolució de les TFO	71
2.1.4 Organitzacions generitzades	72
2.1.5 Organitzacions i processos generitzants	74
2.1.6 La mirada de gènere: interseccionalitat i performativitat	75
2.2 Gènere en el Desenvolupament	77
2.2.1 MED, GED i <i>mainstreaming</i> de gènere.....	77
2.2.2 Resistències al gènere en les organitzacions.....	81
2.2.3 Desenvolupament organitzacional.....	87
2.2.4 El canvi i la cultura organitzacional.....	88
2.2.5 El gènere en la cultura organitzacional.....	90
Capítol 3. Transformació feminista de les organitzacions	91
3.1 Els processos de canvi organitzacional pro equitat de gènere.....	92
3.1.1 L'impuls dels processos COPEG	93
3.1.2 Abans de començar. Els bàsics.....	96
3.1.3 Què pretenem canviar?	97
3.1.4 L'anàlisi dels canvis.....	100
3.2 Ruta metodològica	103
3.2.1 Etapes.....	104
3.2.2 Eixos metodològics	107
3.2.3 Persones participants.....	109
3.2.4 La participació.....	111
3.2.5 El poder	114
Elements teòrics clau per a l'anàlisi	120
Capítol 4. REAS País Valencià i REAS Euskadi	123
4.1 Què és REAS?.....	123
REAS. Missió i visió	124
REAS. Funcionament de la xarxa.....	125
REAS. Governança i estructura.....	126
Els feminismes en REAS RdR.....	127
4.2 Per què REAS País Valencià i REAS Euskadi? La selecció dels casos	129
Dos contextos organitzacionals molt diferents	129
L'economia solidària, i feminista?	129
D'organitzacions socials a REAS País Valencià i REAS Euskadi	131
Processos de canvi organitzacional feminista.....	132
4.3 Cap a organitzacions habitables i feministes.....	133
4.3.1 REAS País Valencià	133

4.3.2 REAS Euskadi	141
Capítol 5. Metodologia	151
5.1 Per què investiguem?.....	151
Investigació crítica, feminista i participativa.....	152
Posicionament d'aquesta tesi: el paradigma feminista.....	155
5.2 Objectius d'investigació	157
5.3 Preguntes d'investigació	157
5.4 Metodologia	158
5.4.1 Investigació-Acció Participativa Feminista	158
5.4.2 Estratègia metodològica d'aquesta tesi	161
5.4.3 Tècniques	162
5.4.4 Anàlisi i devolució de la investigació.....	180
5.4.5 Limitacions i aspectes ètics de la investigació	183
Capítol 6. Canvis identificats	186
6.1 Els canvis polítics.....	187
6.1.1 Priorització en projectes i activitats de l'organització.....	188
6.1.2 Els feminismes part de la identitat organitzacional.....	190
6.1.3 Creació de referents	192
6.1.4 Legitimitat del procés dins de l'organització	193
6.1.5 Major presència dels feminismes i de les pràctiques feministes	194
6.2 Els canvis tècnics	195
6.2.1 Mobilització de recursos per a la transformació feminista.....	196
6.2.2 L'equip tècnic	197
6.2.3 La participació.....	198
6.2.4 Estructura i model de treball	200
6.2.5 Identificació i redistribució de tasques i rols	203
6.2.6 Protocols, eines i procediments	204
6.2.7 Accions formatives	207
6.2.8 Comunicació "cap a dins i cap a fora"	208
6.3 Els canvis culturals	209
Capítol 7. Aprenentatges de les experiències.....	228
7.1 Factors que faciliten la transformació feminista	229
7.1.1 Recursos	230
7.1.2 Metodologies participatives	233
7.1.3 Legitimitat dels feminismes.....	238
7.1.4 Voluntat i decisió política.....	241
7.2 Factors que limiten la transformació feminista.....	242
7.2.1 Dependència de recursos	244

7.2.2 Diversitat d'entitats versus l'homogeneïtat de la base social.....	246
7.2.3 Exigència de la participació i col·lectivitat.....	247
7.2.4 Persistència de l'estatu quo.....	250
7.2.5 Inexperiència en la gestió del conflicte.....	252
7.2.6 La falta de visió estratègica.....	255
7.2.7 Les resistències.....	256
Capítol 8. Cap a organitzacions habitables	260
Com contribueixen aquests processos a generar organitzacions més habitables, feministes i alineades amb la sostenibilitat de la vida?	260
Com es relacionen els processos de canvi organitzacional feminista amb la sostenibilitat de la vida i les propostes d'Economia Política Feminista?	263
Què li diuen aquests processos a l'Economia Solidària?	264
Són les organitzacions espais més habitables després d'impulsar processos de canvi organitzacional feminista?	265
Reflexions finals.....	269
Aterrar, situar i dialogar amb les teories	269
Sacsejar-ho tot.....	271
Alçar l'espill.....	274
Continuar	276
Conclusions.....	278
Setting and dialogue with theories	278
Shake it all up.....	280
Reflection in the mirror	284
Yet to come.....	286
Referències	288
Annexos	297
Annex 1. Formulari d'adhesió responsable al procés	297
Annex 2. Guions de les entrevistes	299
Entrevista inicial País Valencià	299
Entrevista a meitat del procés País Valencià (seguiment).....	299
Entrevista final País Valencià (impacte, avaluació).....	300
Entrevista REAS Euskadi.....	301
Annex 3. Materials dels tallers del procés “Cap a una REAS PV sostenible i cuidadora”	303
Annex 4. Pla d'accions “Cap a una REAS PV sostenible i cuidadora”	309
Annex 5. Interfície del programari NVIVO	310

Índex de figures

Figura 1. Mirades de l'Economia Feminista.....	36
Figura 2. Comparativa de les influències de l'EF i l'EPF.....	38
Figura 3. Influències i posicionament d'aquest treball	40
Figura 4. Iceberg de l'economia	42
Figura 5. Anàlisi multinivell de la sostenibilitat de la vida.....	47
Figura 6. Proposta temptativa d'una economia diversa.....	49
Figura 7. Característiques de les organitzacions de l'Economia Social i Solidària	55
Figura 8. Ecosistema de les economies transformadores	56
Figura 9. Carta de Principis de l'Economia Solidària de 2011.....	58
Figura 10. Resistències personals al gènere en les ONGD.....	85
Figura 11. Resistències organitzacionals al gènere en les ONGD.....	86
Figura 12. La cultura organitzacional	89
Figura 13. Factors que influencien l'impuls dels processos COPEG.....	94
Figura 14. Claus per a iniciar un procés de canvi organitzacional feminista.....	95
Figura 15. Aspectes determinants de les dinàmiques de gènere en les organitzacions.....	100
Figura 16. Què pretenen canviar els processos COPEG?	101
Figura 17. Nivells de canvi	102
Figura 18. Etapes dels processos COPEG	105
Figura 19. Eixos metodològics dels processos COPEG	109
Figura 20. Allò que aporta que un procés siga participatiu	114
Figura 21. Dimensions i tipus de rang	118
Figura 22. Teories que fonamenten el marc teòric i principals referències.....	120
Figura 23. Resum gràfic dels elements teòrics més significatius.....	121
Figura 24. Seccions territorials de REAS Red de Redes.	126
Figura 25. Principis de l'Economia Solidària.....	134
Figura 26. Objectius de treball REAS País Valencià	135
Figura 27. Cronologia del procés “Cap a una REAS País Valencià sostenible i cuidadora”	141
Figura 28. Cronologia Pla Bizigarri.....	150
Figura 29. Epistemologia, ontologia i metodologia del paradigma feminista del procés d'investigació.....	156
Figura 30. Metodologia de la investigació.....	162
Figura 31. Tècniques d'investigació	163
Figura 32. Cronologia de l'ús de tècniques.....	163
Figura 33. Sistematització dels materials generals en la primera sessió del taller.	166
Figura 34. Dinàmica de treball al Ventanal, València. Sessió d'introducció del procés.	166
Figura 35. Sistematització de dinàmica grupal “sosteniVidabilidad”.	167
Figura 36. Sessió d'autodiagnòstic.	168
Figura 37. Resum pla d'acció “Cap a una REAS PV sostenible i cuidadora”	169
Figura 38. Sistematització de la sessió de seguiment i execució del pla	170
Figura 39. Sessió de seguiment i avaluació, Bétera.....	170
Figura 40. Materials generats durant el procés i la seua sistematització.....	172
Figura 41. Diverses dinàmiques d'expressió i activació.....	173
Figura 42. Dinàmiques d'expressió i reflexió a través del joc i el dibuix.	173
Figura 43. Dinàmiques d'expressió i reflexió a través del moviment i l'espai.	174
Figura 44. Espai de cures i acords del procés.....	174
Figura 45. Algunes de les persones participants de la sessió de devolució.....	182

Figura 46. Devolució de l'anàlisi d'investigació i treball sobre el futur del procés feminista en REAS País Valencià.	182
Figura 47. Canvis polítics identificats.	187
Figura 49. Canvis tècnics identificats.	196
Figura 50. Canvis culturals identificats.	210
Figura 51. Factors que potencien la transformació feminista en els processos de canvi organitzacional feminista.	229
Figura 52. Factors limitadors de la transformació feminista en els processos de canvi organitzacional feminista.	244
Figura 53. Les resistències identificades en els processos de canvi organitzacional feminista.	259

Índex de taules

Taula 1. Estratègies i eines feministes per a les organitzacions socials
Taula 2. Processos de generització de les organitzacions
Taula 3. Comparativa de les principals característiques de REAS País Valencià i REAS Euskadi
Taula 4. Ontologia, epistemologia i metodologia dels paradigmes crític i participatiu
Taula 5. Fases i sessions del procés “Cap a una REAS sostenible i cuidadora”
Taula 6. Codis i perfil de persones entrevistades en REAS País Valencià
Taula 7. Codis i perfil de les persones entrevistades en REAS Euskadi
Taula 8. Resum de la codificació per a l'anàlisi